

Telegraful Român

Organ național-bisericesc

Abonamentul:

Un an 250 Lei. — Șase luni 130 Lei. — Trei luni 75 Lei. — Pentru străinătate un an 500 Lei. — Pentru America 4 Dolari. — Ziarul apare Marțea și Vineră

Prețul inserțiunilor: un șir pe 4 Lei pentru odată, dacă se publică de mai multe ori se dă rabatul cuvenit.

Abonamentele și inserțiunile să se adreseze Administrației ziarului „Telegraful Român”, Sibiu, Strada Mitropoliei Nr. 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegraful Român”, Strada Mitropoliei Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză — Articole nepublicate nu se înapoiază.

Școalele bisericii

(=) Situația școalelor confesionale se apropie, după lungi sbuciumări, de o deslegare neașteptată și nedorită de întemeierii și susținătorii lor.

Guvernul actual — așa se spune — este hotărât să înfăptuească legea unificării învățământului și să depună pe biroul corporurilor legiuitoare proiectele sale de legi, care au să reguleze învățământul în toate categoriile de școale ale țării.

În cadrul legii învățământului primar se va hotărâ și asupra sortii școalelor bisericii noastre de dincoace de munți.

Intențiunea guvernului în acest proiect este **statificarea** tuturor școalelor, fără deosebire.

Aderenții ideii de statificare a instituțiilor confesionale aduc învinuire bisericii ortodoxe, că „nu se adaptează” împrejurărilor schimbate prin marele război al unității politice, atunci când ea declară hotărât, că nu renunță la drepturile sale istorice asupra așezămintelor pe care le-a înființat și îngrijit.

Pe lângă pomenita învinuire, cu totul gratuită, ni se mai aduc următoarele învinovățiri: Școalele confesionale sânt mult inferioare (?) școalelor statului; predarea obiectului de învățământ al religiei de către preoți a dat cele mai negative (?) rezultate; preoții și protopopii nu sânt capabili (?) să facă necesarul control al școalelor confesionale, pentru că sânt lipsiți de pregătire (?), astfel preoțimea nu poate aduce îmbunătățiri (?) în învățământ, neștiind să dea îndrumări învățătorimii...

Acest fel de critică, adusă mereu școalelor bisericii, ar vrea să sprijinească cu orice preț concepția școlii de stat și să justifice statificarea apropiată.

În apărarea dreptului său și a ideilor mântuitoare de neam, biserica noastră a invocat și va invoca motive, care deși ar putea să fie astăzi desconsiderate, ele rămân în ființă și pe mai departe, și — cu vremea — totuși se vor valida, ca orice măzuințe puse în slujba adevărului și a binelui oștesc.

Biserica noastră ortodoxă — așa credem — «se adaptează» nouălor împrejurări, când cere statului să **respecteze constituția**, care decretează principiul libertății învățământului.

Școalele ei n'au fost și nu sânt inferioare celor de stat. Dovezi despre faptul superiorității școalelor ortodoxe — cel puțin în unele privințe — asupra instituțiilor similare de stat, ni le-au dat atât

stăpânirile trecute ungurești, cât și cele mai nouă românești. Nu este tocmai de mult de când am publicat declarațiile foarte vorbitoare ale unui **delegat ministerial** la examenul de maturitate dela liceul nostru confesional din Brașov în 1923. «Liceul Andrei Șaguna — a zis delegatul ministerial care e și directorul liceului din Orăștie, — este dincoace de Carpați același **primus inter pares** care a fost în trecutul neamului nostru». Astăzi după război «vechiul liceu din Brașov și-a recăștigat aceeași reputație și simpatie, de care s'a bucurat în trecut, multumită corpului didactic select; încă dela primul pas care îl faci în această școală, rămâi plăcut atins de atitudinea demnă a elevilor... de felul lor de a se prezenta și de spiritul de disciplină de care sânt călăuziți; de pretutindeni se desprinde o atmosferă senină și prietenească, parcă te găsești într-o familie puternică și viguroasă în care înțelegerea și iubirea reciprocă între profesori și elevi sânt garanță sigură a realizării tuturor condițiilor de muncă serioasă și progres, precum și a tuturor postulatelor noastre naționale: examenul sub orice raport, face cinstire institutului și bisericii noastre ortodoxe care îl susține».

Așa pregătește școala noastră confesională pe viitorul cetățean, pentru o viață mai religioasă și mai morală, decât aceea care stăpânește — în de obște — în societatea de astăzi.

Trecem la celelalte critice:

Nu tragem la îndoeală că și învățătorii pot să propună studiul religiei în bune condițiuni; dar, dacă rezultatele n'au răspuns așteptărilor, pricina o poartă nu atât preoții și nici învățătorii, ci materialul **greșit întocmit** pentru a fi predat școlărilor. Urmează dar: alcătuirea unei forme mai bune pedagogice în predarea învățământului religiei, și nu urmează nici decât excluderea preotului d'a mai ținea prelegeri despre religie în fața tinerimii școlare.

Se spune că nici un fel de control, făcut de preoți în școale confesionale, n'are să prezinte garanție despre îmbunătățirea învățământului, sub nici un raport, din cauza că teologului i-ar lipsi pregătirea necesară de pedagog. Eată o nouă afirmație neexactă! Învățătorul poate avea cunoștințe și deprinderi temeinice în ale **metodice**; dar, de altă parte, și teologul studiază chestiunile de pedagogie și, în unele cazuri, poate totuși îndrumările sale pedagogice, sau cel puțin să zicem părințești, date învățătorului, nu vor fi de prisos nici omului școlii...

Voim, din motive de multe ori înșirate, să păstrăm școalele ce le-am avut. Dorim chiar să le dezvoltăm și să le perfecționăm, venind în același timp în ajutorul statului, — a cărui politică de centralizare o socotim de altfel opusă intereselor mai înalte ale neamului.

Voim să creștem un corp didactic, ai cărui membri nu se înstrăinează de biserică, nici ei și nici tinerimea de sub mână lor.

Voim să întărim credința, prin toate armele ce ne stau la îndemână, și să înaintăm pe drumul croit de înaintași distinși, prevăzători și gata de jefire pentru lege și țară.

Voim să urmărim pe acei oameni cuminiți cari, în ceasurile cele mai grele, ne mângăiau zicând:

Apa trece, dar biserica rămâne.

Căldura Suveranilor. Suveranii noștri vor pleca în străinătate pe la sfârșitul lunii April. Regele și Regina vor vizita Roma, Parisul, Madridul, Londra și Bruxelles. Suveranii vor fi însoțiți în această călătorie de dl Ioan I. C. Brătianu, președintele consiliului de miniștri, și de dl I. G. Duca, ministru de externe.

Academia Română. ale cărei moșii au fost expropriate, nu și mai putea continua activitatea de până acum, în fața valutei noastre scăzute. De aceea ministerul instrucțiunii publice a întocmit proiectul de lege, prin care se acordă Academiei suma de un milion de lei, din această sumă se vor putea acoperi unele trebuințe urgente.

Biserica neamului. Societatea ortodoxă națională a femeilor române hotărâse, încă în 1919, ridicarea unei biserici **mausoleu la Mărășești** pentru adăpostirea oșămintelor eroilor neamului. Societatea a luat asupra sa greaua sarcină de a strânge fondurile necesare. De atunci și până la 1 Nov. 1923 s'a adunat, — cum constată un raport al dnei Alexandrina Gr. Cantacuzino, — suma de Lei 3.144.410.11. Maiestatea Sa Regele a subscris 50.000; sume însemnate au dăruit și bisericile din întreaga țară, marele stat major, ministerele, băncile, tribunalele, judecătorile și diverse persoane. Comitetul societății aduce vii mulțumiri acelor, cari au contribuit la strângerea și sporirea fondurilor. În luna 1923 s'au început lucrările criptelor și a capelei mortuare, pe terenul dat de dl G. U. Negroponte la Mărășești, și se vor termina în Iulie 1924, gata pentru primirea oșămintelor a zece mii de ostași morți pentru patrie. Comitetul — cum arată dnei Alexandrina Gr. Cantacuzino, — mai are nevoie de un milion și jumătate pentru împodobirea interioară a criptelor și facerea capetesmei în capela mortuară, aceasta în afară de clădirea bisericii, care se va ridica deasupra criptelor.

Nădejdea mare este în dărnicia poporului nostru, care trebuie să și aducă aminte de morții noștri scumpi, cari zac risipiți pe câmpii, dealuri și văi. Avem datoria imperioasă, cu toată greutatea vremurilor prin care trecem, să clă-

dim lăcașul de veci al ostașilor făuritori ai României întregite.

Donățiile se primesc la sediul Soc. Ortodoxe, calea Moșilor 158, București, pe numele doamnei Zoe Dr. Romniceanu, casieră generală, sau la Banca Națională a României pe numele Societății, secțiunea Mărașești.

Unirea bisericească. Păr. protopop și senator, Dr. Ilie Dăianu scrie, sub acest titlu, un articol, apărut în două zile, despre marele ideal al omenirii: unirea bisericească a tuturor creștinilor, și în special despre unirea bisericilor românești.

În slujba acestui ideal, părintele senator nu aduce însă alte idei, decât articolul cunoscut din *Universul* dela 5 Dec. 1923, în care dl. O. Ghibu scrisese despre organizarea și reunirea bisericească. Articolul acesta a avut cu mult mai mare răsunet, decât admitte păr. Ilie Dăianu. Căci, pe urma celor publicate în *Universul*, este ce s'a petrecut:

Un protopop greco-catolic dintr-o comună românească cu majoritate ortodoxă (spune revista B și Șc., după informații precise) a predicat de două ori în biserică, în timp relativ scurt, «făcând provocare la articolul dlui O. Ghibu și la autoritatea acestuia, de a trebui să treacă toți românii la unire cu Roma, deoarece unaia este vechea lege românească și numai în unire cu Roma ne putem salva bunurile naționale».

Tot astfel, *Unirea* din Blaj ne invită să ne unim cu papa, căci așa zice și dl. O. Ghibu în *Unversul*...

În cercurile preoțești ortodoxe, în urma acestor apariții s'au ivit cu atât mai vădit îndoielile asupra celor publicate de dl. O. Ghibu; iar un preot (v. T. R. Nr. 101—102 din 1923) l'a combătut, așa încât autorul articolului din *Universul* a simțit necesitatea d'a se lămurii (în scrisoarea sa apărută în ziarul nostru Nr. 1—2 din a. c.) și a declara că n'a scris ceea ce i se atribuie de uniți și de uniți ortodocși.

Unitatea bisericească a românilor ardeleni se poate înfăptui într-un singur chip: întorcându-se pe românii ce se zic uniți cu Roma, la mama cea veche a întregului popor românesc — adică la strămoșeasca noastră biserică ortodoxă.

Statusul romano-catolic ardelen. Căteacum apărută: Catolicismul ungurec în Transilvania, de dl. O. Ghibu, consacra capitele întregii chestiuni așa numitului *Stat romano-catolic ardelen*, și arătând organizarea lui anticanonică și ilegală, conchide — pe temeiuri de izvoare istorice — din nou la disolvarea acestui organ al catolicismului ungurec.

Dl. ministru al cultelor, Al. Lăpădatu, sosind Sâmbăta trecută la Cluj a declarat, cum anunță presa d'acolo, că va căuta să rezolve problema «Statului catolic», și că în acest scop a cerut să i se prezinte «statutul organic aprobat (?) de rege», precum și «dovada» drepturilor câștigate până acum de acest stat catolic.

Parlamentul și salariile preoțești

Părintele deputat Ion Lupaș a ținut în seșinta camerei dela 24 Dec. 1923 o vorbire temeinic motivată — ca totdeauna, — într-o chestiune culturală, cu raport la salariile preoților și învățătorilor.

Reținem, după notele stenografice acum apărute, câteva pasagi din remarcabila vorbire a părintelui I. Lupaș:

«Ca să vedeți, dlor, câtă nedreptate e cuprinsă aici pentru preoți și învățători, dați-mi voie să vă prezint următorul tablou: În recapitulățiunea bugetului pentru culte se constată, că în administrațiunea centrală a ministerului cultelor sânt 246 de persoane, care primesc după calculele făcute groso-modo câte 29.910 lei anual de persoană; îmbunătățirea care este pusă în vedere pentru anul 1924 este de 8.999 lei și 21 bani de persoană. Astfel suma totală care o primesc acești oameni face anual 38.900 lei de persoană. Pentru biserică ortodoxă română în buget sânt prevăzute 17.785 de persoane, primind câte 9.912 lei anual, sporul e de 2.158 lei, deci în 1924 slujitorii bisericii «dominante» vor primi anual câte 12.070 lei, ai bisericii gr.-cat.-rom. 19.754 lei, ai bisericilor minoritare câte 18.304 lei; la arte sânt 228 persoane, primind în medie câte 40.630 lei.

Evident, că în această situație cu mijloacele acestea așa de restrânse în țara noastră e mai bine să fii artist, căci artiștii primesc 40.630

lei de persoană, deci cu 28.560 lei mult, și după aceea e mai bine să fii preot gr.-cat., fiindcă primește 19.654 lei de persoană, sau preot-rom.-cat. sau preot protestant, sau preot reformat. Mai slab retribuit în țara aceasta este un învățător sau un preot al bisericii «dominante», fiindcă primește mai puțin decât oricare preot al vreunei biserici minoritare.

Dar să vedeți situația preoților. Preoții ru-rali cu seminarul de gradul întâi rural, primesc leață de 250 lei lunar, leață de bază; cei cu seminarul gradul al doilea, cu opt clase, fie că sânt la țară, fie că sânt la oraș, primesc 360 de lei lunar. Cei cu examen de maturitate din Transilvania și cu trei ani de teologie primesc 500 de lei; doctorii în teologie primesc 600 de lei lunar.

Firește, că în asemenea condițiuni nici nu poate fi vorba de lefuri, ci de simple bacșisuri mai mici decât cele ce se acordă ușierilor dela ori care instituție particulară. Fiindcă s'a afirmat din partea dlui ministru de finanțe că o să se facă rectificări pe anul 1924, trebuie să vă spun domniilor, că cerând informații dela contabilitatea ministerului de culte, mi s'a răspuns că dl. ministru de finanțe admite să se facă rectificarea, dar numai pentru asesorii consistoriali.

Această nedreptate a fost foarte mare și pentru asessori, dar mai ales pentru preoți. Asesorii consistoriali cu pregătire, cu examen de maturitate, cu academie teologică, cu doctorat în teologie, drept sau filosofie, au primit în 1923 un spor de câte 250 de lei lunar, (225 N. R.) pe când canonicii cu aceeași pregătire au primit un spor lunar de 1.700 lei. Acum este bine că cel puțin se face această promisiune de rectificare; dar dacă este vorba de asessori consistoriali, ei sânt puțini, multă mea mare a preoților va rămânea și pentru 1924 fără a li se face cuvenita rectificare?

Acum să vedeți cum stau lefurile și sporurile la învățători? Însușitorii au leață de bază 1.000 de lei și primesc sporul care variază între 150—375 de lei. Învățătorii înaintați pe loc au lefuri de bază 800 de lei și primesc sporul care variază între 150—275. Învățătorii definitivii gradați cu leață de bază de 700 lei primesc spor câte 40—150 lei lunar; învățătorii provizori cu leață de 600 lei au câte 96—125 lei, învățătorii ajutori cu 400 lei câte 80—175 lei; profesorii secundari cu leață de 1.600 lei câte 275—1200 lei; profesorii de religie cu leață de 1.200 lei, câte 275—1200 lei; profesorii universitari câte 1.600—2.500 lei, agregatii câte 700 până la 1.150 lei, agregatii suplimentari câte 500 lei, conferențarii câte 120—550 lei, asistenții câte 325—900 lei.

Cifrele acestea dovedesc, dlor, destul de clar deosebirea cea mare care se face între biserică și școală. Noi credem că importanța acestor doi factori în viața neamului nostru este de o potrivă de mare, și credem că sistemul acesta trebuie să înceteze cât mai curând, trebuie pusă preoțimea, după cum anunță și dl. ministru al cultelor, alături de învățători, căci altfel vor rămânea alături pustii, vor rămânea amvoanele mute și pe acolo pe unde s'au găsit preoți cari din proprie inițiativă să le facă să cuvinteze.

Dacă nu vom crea preoților și învățătorilor o stare materială mai bună, este amenințată dezvoltarea noastră culturală în viitor...

În chestia reunirii bisericilor

de Prot. Emilian Stolca

Observările mele publicate în acest ziar, cu privire la propunerea dlui O. Ghibu de a restabili legătura noastră religioasă cu frații uniți și apoi cu popoarele de rassa latină, nu le-am făcut cu intenția de a începe o polemică pe această temă, ci sânt a se considera ca ecou din cercurile preoțești, ca să se vadă cum privește preoțimea noastră această chestiune.

De oarecî dl. O. Ghibu răspunde supărat, indignat chiar, am crezut că e necesar să adaog câteva lămuriri.

În mai întâi să spun, că eu n'am scris cu ură despre reunirea bisericilor. Sentimentul ce m'a încercat la citirea articolului dlui Ghibu înțeles așa cum l-au înțeles toți cititorii și cum n'a intenționat dl. Ghibu, a fost mahnirea, — dar ură pentru ce? Noi nu urăm pe nimeni și am dori neapărat de mult o comunitate religioasă desăvârșită între toți fiii neamului nostru și le-

gături mai strânse cu frații noștri de rassa latină.

Chiar dacă stă dl. Ghibu pe un punct de vedere strict ortodox, totuși avem durerea a constata, că felul cum pune dsa teza nu e apropiat, ci ne îndepărtează de reunirea bisericilor românești, rana noastră cea mai mare.

Dl. Ghibu nu e cel dintâi care atacă această delicată și grea problemă.

Ea a fost pusă, discret, în 1918 cu prilejul unirii politice; dar bărbaiții noștri din fruntea afacerilor publice s'au temut să o cuprindă în programul dela A'la Iulia de teamă de a nu periclitiza unirea politică.

În mod deschis ea a fost pusă însă în congresul preoțesc din 1921 din partea I. P. S. mitropolit Nicolae, capul bisericii ortodoxe din Transilvania: într-o strălucită improvizație, care a electrizat preoțimea prezentă, distinsul ierarh a arătat că seiziunea religioasă a românilor a fost opera politicii habsburgice și acum după ce prăbușirea imperiului austro-ungar s'a prăbușit și dinastia ce avea lozina: «*divide et impera*», ruperea pecetii dela 1700 e cel mai firesc lucru; a făcut deci fraților uniți cea mai caldă chemare de a reveni în sinul bisericii strămoșești, iar congresul preoțesc din Arad, ținut în 1923, a repetat această chemare frățască.

E singurul fel, în care se poate pune problema reunirii bisericilor românești din punct de vedere moral și logic.

La această chemare s'a răspuns însă, — când s'a răspuns, — cu injurii. În general, din presa gr.-cat., transpiră o îngâmfare și o grandomanie care multora, mai ales celor din vechinul regat le pare inexplicabilă.

Spre a o înțelege voi face o comparație.

Am avut prilejul să stau mai mult de vorbă un baptist român. După ce și-a epuizat toate argumentele din Sf. scriptură a exprimat cu emfază supremul argument astfel: «*Si Lloyd George, primul ministru englez și Harding, președintele Statelor Unite, e cu noi*». Firește, acest argument nu-l mai puteam combate. Cam din același izvor se trage și trufia fraților noștri uniți: Și francezii, și italienii, și spaniolii sânt cu dănsii.

Noi am arătat însă, că biserica «catolică» nu este biserica națională a fraților noștri de rassa latină, și nu ne vom mai repeta.

Preoților uniți cari au învățat teologia la romano-catolici nu le contestăm identitatea credinței cu frații latini și nici convingerea actuală sinceră în dogmele credinței catolice.

Unirea însă, ca act istoric, nu are la bază nici tendința de apropiere către frații din apus — cum atât de ispititor arăta în congresul nostru preoțesc: din 1919 pâr. Dăianu, — și nici nu s'a făcut din convingere religioasă.

Nici pater Baranyi, Hevenessi, nici cardinalul Kollonics, principalii actori în tragedia unirii, nu au avut de gând să stabilească — prin unire — legături mai strânse între români și occidentul latin, ci voiau întărirea tronului habsburgic și întinderea supremației scaunului papal. Eiar mitropolitul Atanasie și cel împereună cu dânsul au năzuit — prin unire — la finte foarte vremelnice, ceea ce reese clar din însuș actul unirii.

Deci, ori câte foloase ni ar fi adus unirea, dar întemeiată pe împrejurări și acte lipsite de valoare etică mai înaltă, ea nu va putea rezista. Căci nu după urmări trebuie să se judece o faptă, ci față de neclintitul ideal moral al omenirii.

Frații noștri uniți plutesc într-o psihoză religioasă. Scoborârea la realitate se va face numai pe încetul, după biserica ortodoxă, liberă acum, se va reorganiza și după tinăra generație de intelectuali gr.-catolici — clerici și mirenii — va cunoaște istoria nepărtinitoare a bisericii unite și va recunoaște, că această biserică întemeiată prin defecțiunea lui Atanasie și a preoților, a fost susținută și întărită prin teroare și sinicic timp de peste 150 de ani până chiar și sub luminata eră a lui Șaguna.

Poate că atunci va mai scădea actuala îngâmfare, se va tempera fanatismul de jenicer, cu care se apără și azi situația atât de hibridă a bisericii gr.-catolice, — și atunci vom putea sta de vorbă.

Până atunci însă problema reunirii bisericilor românești, înfățișată sub unghiul comunității de rassa cu occidentul latin, cum o face dl. Ghibu, e potrivită numai a alimenta megalomania fraților noștri din tabăra «sintei unirii».

Tot atât de grea mi se pare și reluarea legăturilor religioase cu frații noștri de rasă latină, dacă stăm pe bază strict ortodoxă. Aceste legături de caracter religios nu le vom putea face dela popor la popor, ci dela biserică la biserică. Ei bine, crede dl. Ghibu, că va renunța biserica română la cele 4 puncte, și mai ales la primul și infalibilitatea papală de dragul nostru?

Cu anevoie putem spera în această convertire.

De aceea, toți am înțeles la fel. — și ortodocșii, și Unirea — articolul dlui Ghibu. Dsa vine acum și declară, că nu înțelege reunirea bisericilor printr-o capitulare a noastră și că asupra modalităților de împăcare nu s'a pronunțat încă.

Luăm act — cu bucurie — de această declarație și așteptăm cu nerăbdare formula fericită, care să poată înlătura sciziunea milenară a bisericilor.

De încheiere rugăm pe dl. O. Ghibu ca într-o chestiune delicată ca aceasta, să scrie cât mai precis și mai lămurit, pentru că să nu dea prilej la interpretări, ce nu l-au fost la intențiune.

Căci, eată în răspunsul său erară o frază, nu destul de lămurită, ca să nu zic suspetică: «Trebuie să ne reintegrăm în biserica universală, de care ne am rupt din cauza vitregităților timpurilor trecute».

Gramatical această frază înseamnă, că noi am fi o biserică schismatică sau de dreptul eretic. Ist-o conversație de 2 minute ce am avut o cu dl. O. Ghibu în gara Coppei, dsa mi-a comunicat, că a voit să exprime ideea, că biserica creștină e ruptă în mai multe părți, dar nu că noi ne-am fi rupt de biserica lui Hristos.

Pentru a înlătura orice nedumerire, rog pe dl. O. Ghibu să dea în acest ziar explicațiile cuvenite.

Bisericile după rășboi

Biserica ortodoxă în Iugoslavia

(Urmare)

Constituțiile din 1869, 1888, 1901 și 1903 proclamând, că «Biserica ortodoxă este biserica de Stat, dar că toate celelalte culte recunoscute se bucură o libertate absolută», dau dovadă nu numai de toleranță, dar redau respectul, care i se datoră de drept bisericilor, care cu toate necazurile seculare a rămas focarul ideilor naționale.

În urma rășboaielor balcanice, regatul Sârbiei mărindu-se considerabil, negocie cu Fanarul atașarea diecezelor cucerite, la biserica sârbă. Conferințele diplomatice nu auvăr nici un rezultat. Numai după victoria armatelor Antantei din Mai 1919, când diferitele biserici otodoxe din regatul Sârbilor, Croaților, Slovenilor putură să se contopească într-o biserică unificată, aceeași cuprinzând de acum înainte: biserica vechiului regat, biserica autocefală a Muntenegrului, biserica autocefală a Bosniei și Herțegovinei, arhiepiscopia mitropolită de Carioviț și diecezele dalmatine cari din motive curat politice atârnuau până atunci de episcopia ortodoxă de Cernăuți din Bucovina.

În Septembrie 1920 Fanarul dându-și asentimentul său, patriarhul fu definitiv și solemn restaurat la Carioviț, și căva timp mai târziu l. P. S. S. Pavlović, arhiepiscopul Belgradului și mitropolitul Sâbiei fu ales, primul patriarh al patriarhatului reînființat, și sfințit cu mare pompă la Belgrad. Așteptând să fie isprăvită construcția palatului patriarhal dela Belgrad, l. P. S. S. D. Mitrie Popovici locuiește încă în Carioviț dar «hilar și atunci Carioviț» și l'pek vor păstra rangul de reședință patriarhală.

Să spunem acum câteva cuvinte despre diferitele biserici ortodoxe sârbe.

Chiar după bătălia dezastruoasă dela Cossovo, Muntenegrul prin configurația înșoa a solului său, putu să reziste Turcilor și să și mențină independența sa. Mult timp puterea temporală și puterea spirituală fură exercitate deopotrivă și dreptul canonic ortodox interzicând căsătoria episcopilor, puterea se transmitea dela unchi la nepot. Această situație încetă în 1852, cu principele Daniel, care renunță la titlul său de episcop, pentru a transmite puterea temporală fiului său Nicolae, — care trebuia să fie primul și ultimul regel al Muntenegrului. De atunci șeful bisericii muntenegrene fu episcopul ales de adunarea călugărilor și clericilor celibatari ai regatului. Episcopul, care se sfinția

îndecomun la Petrograd, avea reședința la Centinje; el nu putea să fie depus decât de adunarea națională și era independent de stat în acele înțelese că trăia numai din veniturile proprietăților sale.

După rășboaiile balcanice, Muntenegrul se mări cu diecezele l'pekului cu care trebuia în 1919 să intre în cadrul regatului S. H. S. În 1878 Austria ocupă Bosnia și Herțegovina, voi să substragă aceste dieceze de sub autoritatea patriarhatului ecumenic; În acest scop Francisc Iosif încheie în 1880 un Concordat cu Fanarul. După terminii acestui Concordat, alegerea mitropolitului se făcea după înțelegerea celor două puteri: din trei candidați prezenți de patriarhatul ecumenic, guvernul austriac avea să aleagă unul, care primea consacrația în țară din mâinile episcopilor sârbi. Guvernul care drept compensație a contribuțiilor plătite atâtă de mitropolitii celor două provincii, vârsa o dădă anuală Fanarului, suprimă impozitul episcopilor și dădu mitropolitilor al căror număr fu sporit (4 în 1900) și episcopilor o remunerație. Dreptul de a numi episcopii și preoții aparținea aci nu poporului, ci mitropolitului. Din cauza aceasta se livră o mulțime de conflicte uneori violente între mitropolit și popor, acesta acuzând, nu fără motive de altcun, pe acela că este prea complăzent față cu autoritățile austriace de ocupațiune.

Familii sârbe, cari în 1690 se schezaseră în Ungaria de jos împreună cu patriarhul de l'pek în frunte, se bucurară mult timp de completă libertate religioasă sub jurisdicția unui arhiepiscop ales, a cărui reședință fu fixată sub Maria Teresia, la Carioviț.

În zadar în 1848 Francisc Iosif a promis sârbilor din Ungaria de jos, ca recompensă a concursului lor dat în contra revoluțiunii maghiare, nu numai o autonomie civilă aproape completă sub autoritatea unui voevod, dar încă și restaurarea patriarhatului tradițional. (Urmează)

INFORMAȚIUNI

Hirotoniri. l. P. S. Sa mitropolitul nostru Nicolae a hirotonit în 4 Februar v. pe clericul Septimiu Brotea întru diacon, ear în 5 Februar întru presbiter pentru parohia Mateiaș (prot. Cohalm), pe clericul Azarie Marcovici în 5 Februar întru diacon, ear în 6 Februar întru presbiter pentru parohia Lepindea (prot. Târnavă).

Ședința plenară. Consistorul arhiepiscopiei noastre de Alba-Iulia și Sibiu a ținut în 5 Februar v. ședința plenară ordinară sub prezidiul l. P. S. mitropolitului nostru Nicolae, la care au luat parte pe lângă asesorii din centru și mai mulți asesori din provincie. S'au peritrat chestiunile curente și s'au luat dispozițiunile necesare pentru alegerea deputaților la sinodul arhiepiscopiei pe un non period de 3 ani.

Nou protopop. P. S. Sa Episcopul Ioan al Aradului a hirotonit în 29 l. v. de protopop pe părintele Dr. Ștefan Pop, revenit la ortodoxie. Păr. Pop păstorește credincioșii noștri din comuna băntăneană Receaș.

Comemorare. În Bucovina s'a sărbătorit zilele acestea amintirea înimosului boer român, Eudoxiu Huruzache, dela a cărui moarte s'au împlinit 50 de ani. Colecția sa de documente, dăruite Academiei Române, arată pe entuziasmul muncitor, a cărui pildă ar trebui să fie îndemn și pentru luptătorii actuali de preintendenți.

† Antonie Popovici, slujitor la altarul Domnului în parohia din Nicoliniț mare a Bănatului azi sub sârbi, a răposat în Vârșet, la 8/22 Ianuar 1924, în vârstă de 80 de ani. Născut din o vechă familie de protoieru din Oravița și frate al luptătorului național băntănean, Mihai Popovici, fost protopop al Orșovei și Mehadiiei, a desfășurat rodnică muncă timp de 56 de ani ca paroh al frunțașei comune Nicoliniț mare. O biserică monumentală în această comună, șase școli înființate mai toate de acest preot model, promovarea bunăstării a credincioșilor săi pe teren economic și național, vor vesti încă multă vreme numele păstorului suferesc, care a lucrat cu atâta râvnă pentru turma sa cuvântătoare. L. înmormântarea sa în Vârșet au slujit mai mulți preoți în frunte cu prot. Traian O'rea, care a rostit predica în amintirea vrednicului părinte Antonie Popovici. Odihnească cu dreptul!

† Rafia Bana n. Blegs, soția preotului nostru Ion Bana d.n. Pianu de Jos, după scurte, dar grele suferințe a adormit în Domnul Vineri în 8 Februar, 1924, la ora 7 d.m. În etate de 66 de ani, după o căsătorie de 46 ani. Osemintele pământești ale defunctei s'au depus spre veșnică odihnă Duminecă în 10 Februar c. ora 2 p. m. În cimitirul bisericii ortodoxe române din Pianul de Jos. Odihnească în pace!

Act de mulțămire. Pr. Teodor Murgău și soția Otilia n. Miha d.n. Ruda, jud. Hunedoara, în loc de cunună pe mormântul iubitorilor părinți: preotul Ioan Miha și soția Maria n. Tomaș și a iubitorilor lor fiu Ionel, au dăruit în scopul reparării caselor parohiale din Cacova Sebeșului sumă de 1000 Lei. Li se exprimă și pe această cale mulțămiri. În numele comitetului parohial: Pr. Aron Răureanu.

Societatea română de înmormântare din Sibiu a plătit după răposata membră S. Dumitrescu ajutorul de 3715 lei. Membrii sânt rugați a se prezenta la casierul societății (Consistorul arhid. în etaj, spre catedrală) pentru a plăti taxele pe Ianuar și Februar 1924. — Inscriseri se pot face în fiecare zi la casierul, secretarul (Ibrăria arhid.) și președintele societății T. Popovici, profesor, str. Regna Maria 7.

Moneta metalică a sosit în 15 Februar în țară. Acest transport, trimis de monetașia belgă, conține piese de 1 și 2 lei, în valoare de 25 milioane lei, și în greutate de 50 mii kgr. Monetele s'au pus în circulație și înlocuiesc hărtia monedă de 1 și 2 lei.

Crucea Ortodoxă Este numele unei r. uniuni înființată acum în București pentru combaterea alcoolismului. Apelul său spune următoarele: «Crucea Ortodoxă», asociația patriotică creștină pentru combaterea alcoolismului și apărarea ortodoxiei, apelează cu căldură la toți bunii români și bunii creștini să se înscrie fie ca membri activi, cari luptă împotriva alcoolismului în primele rânduri, fie ca membri donatori, cari ajută numai prin mici cotizații lupta antialcoolică. Societatea «Crucea Ortodoxă» își mai propune să se împotrivească cu îndărjire încercărilor diferitelor secte religioase, de a smulge pe drept credincioșii dela sânul bisericii ortodoxe răsăritene. Nu ne îndoiim o clipă că apelul nostru va găsi răsunetul cuvenit și că lupta noastră, pornită numai din iubirea de aproapei, va fi sprijinită astfel încât încurajând să nu mai fie bun creștin ortodox, care să nu fie cel puțin membru donator. Ca explicație, notăm aci că oricine poate deveni membru donator al societății «Crucea Ortodoxă» cu o cotizație anuală de lei 30, iar cine donează odată pentru todeauna suma de lei 500, devine membru donator pe viață. Membrii donatori sprijinesc numai lupta împotriva alcoolismului, fără să ia nici un angajament personal, care e rezervat numai pentru membrii activi.

Asociația intenționează să țină șezători literare în fiecare săptămână cu cântări religioase predici și cuvântări.

Inițiatorul este Nic. Popovici, funcționar în Ministerul Muncii București, strada Labovary No. 7.

STIRI LOCALE

Predici în catedrală. Vineri în 2/15 Februar la sărbătoarea «Întîmpinarea Domnului» a predicat în catedrala noastră d. Pompei Morușca, dir. Orf. arhiepiscopale, ear Duminecă, în 4/17 Februar a predicat diaconul Vasile Bucur, funcționar consistorial.

Conferențe publice. Joi seara s'a ținut conferința d. profesor din București, l. D. Ștefănescu, cu subiectul anunțat: Din trecutul artistic al Transilvaniei. Seta de artă după marel rășboi, cu felul d'a o satisfice, și desorientarea sufletească a publicului în materie de artă în lipsa unei educații artistice, au fost scoase la iveală prin câteva exemple caracteristice, ca înțroducere la această interesantă prelegere. Artă țărănească este mai bogată și mai bine păstrată în Ardeal, decât în vechiul regat: de aceea tot din pășile ardeleni va trebui să pornească cuvântul hotărâtor pentru a statorî însușirile distinctive ale artei românești, care se manifestă în nenumărate țesături și obiecte țărănești, — lucrări nu întâmplătoare, ci opera de ani de zile ale multor generații din toate păturile sociale. Conferențiarul face deosebiri între arta din occident și orient, și promite să expună în centrele ardeleni o colecție de 20 scoarte din ținuturile

românești, ca să înțelegem mai bine ce înseamnă artă românească și să ne putem orienta în părțile puțin lămurite ale acestei materii. Terminând, conferențiarul amintește organizarea bună a muzeelor din Sibiu, Alba Iulia și Deva și felul cum ar trebui cercetate din partea publicului. Mulțumirile auditorului sânt talmăcite prin grațiul dlui Dr. Gh. Preda. — Vineri a urmat dl prof. din Sibiu, Mumulanu, vorbind despre sistemul nervos și rezultatele diferitelor experimentări fiziologice și psihice.

Duminecă, în 17 l. c., s'au arătat, cu diapozitive, mai multe tablouri renumite din Galeria Muzeului Brukenthal, precum și din muzeul cu mult mai tiner al Asociației. Explicările le-a dat dl Neogoe. — Pentru Duminecă din 24 l. c. este anunțată conferința dlui Marin Ștefănescu, prof. universitar din Cluj.

Nr. 1275/923

(8) 3—3

Concurs

Pentru postul de protopresbiter ortodox român al tractului Oltului, conform ordinului consistorial din 28 Aug. 1923 Nr. 9295 Pl. se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Vizitorul protopresbiter va fi paroh în parohia Șercaia ca centrul tractului.

Emolumentele împreună cu acest post sânt:

1. Venitele parohiei fasonate în coala B. pentru întregirea dela stat.

2. Dotațiunea de protopresbiter și taxele din vizitarea comunelor și pentru alte funcțiuni protopresbiterale.

3. Sesiunna parohială de 32 jugăre pentru paroh-protopop și locuința în casa de reședință de protopop unde sânt și supraedificările economice.

Concurenții sânt poțitiți a-și înainta cererile în termenul deschis documentând calificarea precisă pentru protopopi.

Din ședința comitetului protopresbiterial ortodox român al tractului Șercaia ținută la 8 Nov. 1923

Nicolae Borzea
prot., comisar consist.
Nr. 9478 Plen.

Simion Stănuț
notar comit. protop.

Aprobat:

Sibiu, din ședința plenară a consistoriului arhidiecezan, ținută în 4 Dec. 1923.

Consistorul arhidiecezan

Nr 9/1923.

(7) 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de protopresbiter al tractului nou înființat Târnava Mare se publică concurs cu termen de treizeci de zile dela prima apariție în «Telegraful Român».

Emolumentele împreună cu acest post sânt cele prevăzute în normele în vigoare pentru protopresbiteri, și cele din parohia centrală lbașfalău.

Reflecții la acest post sânt poțitiți a-și înainta cererile lor instruite conform dispozițiilor în vigoare, la Preaveneratul Consistor Arhidiecezan, în termenul înd cat mai sus.

Concursul înaintat după acest termen nu se vor considera.

lbașfalău, din ședința comitetului protopresbiterial ținută în ziua de 25 Noemvrie 1923 st. v.

Romul Albu
preș., com. consist.
Nr. 10008. Plen.

Ion Lupeanu
notar

Aprobat:

Sibiu, din ședința plenară, ținută la 4 Decemvrie 1923.

Consistorul arhidiecezan

A apărut

Calendarul Bunului Creștin pe anul 1924

Se vinde la **LIBRĂRIA ARHIDIECEZANĂ** în **SIBIU**, și la alte librării. — La cererile prin **MANDAT POSTAL** se va adăuga 5 Lei pentru porto și recomandat.

La Librăria Arhidiecezană din Sibiu se află de vânzare:

Părți alese din Biblie

tipărită cu litere latine, cu binecuvântarea I. P. S. Sale
Dlui Ioan Mețianu, arhiepiscop și mitropolit.
Prețul legat 25 Lei plus porto postal 5 Lei

Nr. 343/923.

(9) 2—3

Concurs repetit

Pentru întregirea posturilor de parohi din parohiile de cl III jos înseminate, protopresbiteratul Hațegului, se publică concurs repetit cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

1. Luncani cu venitele satorite în coala B, casă parohială, câte 1 lână de oaie și 1/2 kg. unt dela fiecare familie.

2. Măceș cu venitele satorite în coala B, 6 jugăre sesiune parohială și 1 măsură (30 l.) cucuruz cu tutele dela fiecare familie și câte o zi de clacă.

3. Valea Sângerului cu venitele satorite în coala B. 9 jugăre sesiune parohială, câte 1 măsură (30 litre) cucuruz cu tutele și câte 1 zi de clacă de fiecare familie.

Concurenții își vor înainta cererile concursuale subsemnatului oficiu protopresb. în termenul arătat și se vor prezenta în comună spre a face cunoștință cu poporul.

Hațeg în 9 Ianuarie 1924.

Oficiul protopresbiterial ort. rom. al tractului Hațeg în înțelegere cu comitetele parohiale.

Dr. C. Popescu
protopop

La Librăria Arhidiecezană din Sibiu se află de vânzare următoarele

Tipărituri

Pentru școlile secundare:

Ziarul de casă.
Ziare de clasă pentru licee și civile, comerciale.
Căse pentru registre de exhibite.
Tipărituri pentru bugetele școlare.
Procese verbale la examenele particulare.
Tipărituri pentru inventarele localelor școlare.
Bilet de informație la însușări pt. fiecare elev.
Bilet de admițarea elevilor.

Pentru școlile primare:

Registre pentru absenții și clasificții.
Matricole școlare.
Cronica școlară.

„IZVORUL“, institut de credit și economii, societate pe acții în Sebeșul de jos

Convocare

Domnii acționari ai Institutului de credit și economii «IZVORUL», societate pe acțiuni, se convoacă la

a XVI-a adunare generală ordinară

pe ziua de **Joi în 28 Februar st. n. 1924** la 11/2 ore a. m. cu următorul

PROGRAM:

1. Deschiderea și constituirea adunării generale.
 2. Satorirea numărului acționarilor prezenți și acțiunilor reprezentate.
 3. Raportul direcțiunii și comitetului de supraveghere pe 1923 și darea absolutului.
 4. Hotărâre asupra bilanțului și împărțirea profitului curat.
 5. Modificarea § ului 68 din statute.
 6. Închiderea adunării generale.
- Sebeșul de jos, la 17 Februar 1924.

Direcțiunea.

NB. La adunarea generală pot participa numai acei acționari cari sânt trecuți în registrul societății ca acționari cu 6 luni înainte și cari cel puțin cu o zi înainte de adunarea generală au depus la casa institutului acțiunile scrise pe numele lor, resp. pe ale aceluia, cari îi reprezintă, împreună cu plenipotență. (§ 17).

Redactor responsabil: Dr. George Proca.

Activa		Bilanț la 31 Decemvrie 1923		Pasiva	
	Lei b.				Lei b.
Casa în numerar	13,783-95			Capital societar	200,000—
Cambii	1,082,505-50			Fond de rezervă	175,000—
Imprumuturi hipotecare	260,397—			Fond de pensii	6,000—
Conturi curente	2,897,672—			Fond de binefaceri	5,900—
Casa institutului	125,000—			Depuneri spre fructificare	3,166,132-86
Efecte	80,000—			Reescont	512,166-85
				Creditori	278,202—
				Dividențe neridicate	3,473-00
				Tantiemă neridicată	2,450—
				Interese tranzit. anticip.	14,830—
				Profit rămas din anul trecut	1,609-53
				Profit curat din anul curent	95,573-41
					97,182-94
					4,459,358-45

Debit		Profit și Pierdere la 31 Decemvrie 1923		Credit	
	Lei b.				Lei b.
Interese de depuneri	220,267-12			Profit rămas din anul trecut	1,609-53
Interese de Reescont	59,737-85			Interese de Escont	87,175—
Interese la Creditori	24,319-30			Interese hipotecare	27,440—
Spese:				Interese dela Conturi-curente	294,910—
Salare	26,000—			Interese după Efecte	4,886-42
Porto, încălzit, luminat, registre, tipărituri etc.	10,675-75			Provizioni. competențe de scris și diverse	72,473-56
Dare directă, aruncuri, după interese de depuneri și cifra ataceilor	50,320-55				
Profit curat	97,182-94				
	488,503-51				488,503-51

Sebeșul de jos, la 31 Decemvrie 1923.

DIRECȚIUNEA:

I. Dolcan m. p. preș. G. Costea m. p. T. Roman m. p. N. Roman m. p. I. Stoichița m. p. T. Stoia m. p.
I. T. Roman m. p. I. Popa m. p. I. Căndea m. p. A. Dolcan m. p. O. Stoica m. p.

Examinat și aflat exact.

Sebeșul de jos, la 17 Februarie 1924.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIARE:

T. Flucșă m. p. preș. V. Preda m. p. T. Bobanga m. p. I. Radu m. p.
N. Zaharie m. p. I. Sas m. p. T. Totan m. p. I. Tatu m. p. I. Costea m. p.

Editura și tiparul Tipografiei arhidiecezane